

ТЕСТУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУ В АРМІЇ США У РОКИ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Василь ОСЬОДЛО, Дмитро ЗУБОВСЬКИЙ

УДК 159.9.796

Vasyl Osiodlo, Dmytro Zubovskyi
TESTING THE INTELLECT IN THE US ARMY DURING THE FIRST WORLD WAR

“Війна була виграна завдяки продуманим енерговитратам мозку, а не колосальними витратами людської сили”
(генерал Е. Краудер, 14 вересня 1918 року)

Постановка суспільної проблеми. Еволюція людського знання неодноразово підтверджувала незаперечність тези про те, що формування високої культури фахівця, практика чи дослідника, неможливе без історичного знання “своєї” науки. Саме це знання дозволяє обрати найбільш ефективні шляхи професійного розвитку, не допускати витрат часу на розвиток ідей, які вже продемонстрували свою непродуктивність. Адже всі наукові відкриття, навіть найбільш приголомшливі та революційні, ніколи не виникають на пустому місці. За ними завжди стоять роки напрацювань, спроб та помилок.

Історичні екскурси у глибини формування та становлення власної наукової думки мають більшість сучасних відгалужень психологічної науки: педагогічна психологія, соціальна психологія, клінічна психологія, юридична психологія та ін. Ці напрацювання дозволяють з усім розмахом оцінити становлення та варіації їх об’єктів, предметів, методів і ключових завдань, оцінити особистий внесок кожного видатного науковця та комплекс запропонованих ним знань.

Однак, незважаючи на те, що військова психологія вже доволі давно відокремилася у самостійну наукову галузь, що має свою систему та структуру, в цьому контексті вона суттєво відстає як у кількості, так і в якості напра-

цювань. Якщо закордоном подібні дослідження, хоча і нерегулярно, все ж відбуваються, то у вітчизняній військово-психологічній літературі повністю відсутнє вичерпне відображення як загального процесу становлення військової психології, так і ключових його етапів. Це положення унеможливорює вирішення цілого спектру проблем, ключове місце серед яких займає якісне навчання компетентнісній мислєдіяльності військових психологів. Адже ще В.І. Вернадський зазначав, що не існує кращого способу розкрити зміст проблеми, стан і перспективи будь-якої науки, ніж розглянути її історично, у процесі розвитку [2, с. 22].

З огляду на вищезазначене, нами було поставлено за мету заповнити цю прогалину, проаналізувати та узагальнити весь *континуум формування військової психології*, її розвитку з актуальним спектром проблем, що вирішувались як на індивідуально-психологічному, так і на соціально-психологічних рівнях, а також відзначити на даному континуумі найважливіші віхи її становлення.

Одним з таких етапів, який має незаперечне значення для формування військово-психологічної науки, є Перша світова війна. Саме цей конфлікт послугував передумовою до прикладного використання психологічних знань в армії Сполучених Штатів Америки (США) та

поштовхом до подальшого розвитку практичної психології в цілому. І все ж масив тогочасних психологічних напрацювань не дозволяє їх якісно та повно розкрити в межах однієї статті. Через це ми першочергово зосередилися на висвітленні найяскравішого прикладу “симбіотичної взаємодії” між військовими та психологами – програмі тестування інтелекту в армії США, розробленій у роки Першої світової війни.

Виклад основного матеріалу дослідження й отриманих наукових результатів. З настанням світового конфлікту США оголосили про свій нейтралітет і тривалий час не брали участі у воєнних діях. Така міжнародна позиція дозволила їм виступати у ролі головного постачальника важливих продуктів промислового виробництва (пального, продовольства, озброєння, військової техніки) до Великої Британії та інших країн-союзників. Проте значна кількість затоплених торговельних кораблів та підписання таємної військової угоди між Німеччиною та Мексикою спровокували зміну ставлення американського уряду до нейтральної позиції держави. 6 квітня 1917 року було офіційно оголошено про вступ США у війну та початок експедиційної військової компанії на стороні Антанті.

Однак, як з'ясувалося, через те, що США не планували вступати у світову війну, їх збройні сили були не готові до великомасштабного збройного протистояння. На той час фактично як армія, так і флот, не були здатними до ведення активних бойових дій. Ця проблема змусила уряд залучити всі наявні ресурси для швидкого відновлення військової потужності держави.

Ключовим елементом у цьому процесі стала підготовка та впровадження наукових напрацювань у військову сферу. З цією метою під егідою Національної академії наук США було створено спеціалізований науковий орган – Національну дослідницьку раду, яка розпочала активну політику залучення представників професійних наукових організацій до виконання програм державного замовлення.

Одними із перших представників наукового товариства, які виступили з відкритою пропозицією у допомозі збройним силам та співпраці з Національною дослідницькою радою, стали члени Американської психологічної асоціації (АПА). Незважаючи на те, що вони обстоювали відносно молоду наукову дисципліну

(психологія як цілісна та організована наука налічувала всього 25 років) і мали у розпорядженні незначну кількість спеціалістів (тогочасна кількість психологів, які входили до складу АПА становила близько 336 осіб), їхня ініціатива мала логічне підґрунтя та й велике значення для військового керівництва [3, с. 43].

Відразу ж після оголошення війни Р. Йоркс, тогочасний президент АПА, опублікував звернення, у якому закликав усіх психологів країни об'єднатися в інтересах оборони. “Наші знання та наші методи...” – відзначав Йоркс, “... мають важливе значення для збройних сил нашої країни, і наш обов'язок максимально співпрацювати їм, тим самим, підвищити ефективність нашої армії і флоту” [8, с. 86–87]. Уже 21 квітня 1917 року в місті Філадельфія було скликано спеціальне засідання Ради АПА, що ставила за мету сформуванню загальний план використання психологічних знань у військовій сфері [10, с. 566]. До її складу увійшли найбільш поважні “психологи-експериментатори” того часу: Р. Йоркс, У. Бінгхем, Г. Лангфельд, Н. Дайлоп, У. Скотт, Р. Додж та ін. Результатом засідання стало визначення ключових напрямків роботи психологів і санкціонування створення при Національній дослідницькій раді Генерального психологічного комітету, котрий повинен був координувати військово-психологічну роботу по всій країні.

Для якісного застосування психології у всіх визначених напрямках співробітництва в структурі Генерального психологічного комітету було сформовано 13 підкомітетів. Серед найбільш значущих відзначимо Комітет із психологічних проблем авіації (під керівництвом Г.Е. Бартта), Комітет із “Пропаганди в тилу німецьких військ” (під керівництвом Дж. Енжела), Комітет з відбору осіб для виконання завдань, що вимагають особливих здібностей (під керівництвом Е.Л. Торндайка) та Комітет із психологічної перевірки призовників (під керівництвом Р. Йоркса) [8, с. 91–93]. Саме останньому було приписано вирішити найважливіше державне замовлення – масовий професійно-психологічний відбір в інтересах збройних сил країни.

Потреба у такому відборі була зумовлена низкою чинників, головним серед яких стало оголошення масової мобілізації населення. Всього за кілька місяців відносно малочислені збройні сили США, що переважно були вкомплектовані кадровими військовими (перед самим початком активних бойових дій їх

загальна кількість не перевищувала 6 000 офіцерів та 200 000 рядових), різко зросли за людським ресурсом [4, с. 282]. Призовники надходили з центрів комплектування до армії в середньому у ритмі 180 000 осіб щомісячно (станом на 1919 рік чисельність збройних сил зросла у 17 разів) [3, с. 44]. Всіх мобілізованих слід було якісно відібрати, навчити, розподілити, а інколи навіть призначити на офіцерські посади. Ця ситуація зумовила необхідність у раціональному використанні людських ресурсів, що можливо лише з урахуванням психологічних особливостей та можливостей конкретної людини. Ставало очевидним, що психологічно не придатні призовники особливо схильні до травматизму, невиконання поставлених завдань і швидкої втрати боєздатності.

Ще до початку офіційної роботи Комітету, 29 квітня 1917 року, відповідно до пропозицій Ради АПА Р. Йоркс як голова майбутнього підрозділу підготував і передав на розгляд військового керівництва “План з психологічної перевірки призовників для усунення божевільних” [8, с. 54]. Розроблений, щоб здійснити якісний відбір новобранців до збройних сил шляхом виявлення в них “розумової відсталості, психопатичних тенденцій, нервової нестійкості та недостатнього самоконтролю”, план у загальних рисах окреслював пропозиції щодо створення психологічної служби у складі військово-медичних підрозділів армії США та детально описував загальновійськову процедуру психологічного вивчення [Там само, с. 99].

Зокрема, відповідно до плану психологічне вивчення організовувалося у всіх начальнотренувальних таборах, безпосередньо при проходженні медичного огляду кожним новобранцем. Дане вивчення здійснювалося штатними військовими психологами та полягало в індивідуальному й нетривалому за часом (до 10 хв.) вимірюванню інтелектуального рівня. За результатами вивчення психолог отримував приблизну оцінку психічного стану та міг віднести новобранця до однієї з трьох класифікаційних груп: розумово неповноцінні особи, відносно нормальні особи та особи з високим рівнем інтелекту. При цьому особлива увага зверталась на осіб, чия психологічна придатність (низькі показники інтелекту) була поставлена під сумнів. З ними, згідно з окремим планом, проводилося додаткове та більш тривале (від 30 до 60 хв.) індивідуальне обстеження, яке охоплювало аналіз різних форм та аспектів відповідей: характеристики стомлюваності,

пам'яті, сугестивності, адаптивності, швидкості навчання та здатності розмірковувати. Рекомендації про непридатність призовника формувалися лише після колективного аналізу та обговорення екзаменаційного запису всіма членами психологічного підрозділу [8, с. 94–97]. На початку травня цей план був поданий на розгляд начальнику військово-медичної служби армії США.

Очевидно, що запропонована у плані процедура перевірки багато в чому була близькою до тогочасних основних традицій академічної психології та в цілому відображала дві ключові тенденції – розгляд інтелекту як вирішальної якості особистості та індивідуальний підхід до його вимірювання. Щодо останнього, то такий підхід на той час активно використовувався у широковідомих Стенфордській версії шкали Біне-Сімона та Бальній шкалі Йоркса-Бриджес, які вважалися “золотими стандартами” тестування.

Однак, незважаючи на свою наукову обґрунтованість, запропонована схема була неприйнятна з позицій військових реалій та зіштовхнулася із шерегом суттєвих зауважень зі сторони військового керівництва. Зокрема, з огляду на перспективу багатотисячних перевірок, представники останнього вказували на недопустиму тривалість тестування, низьку пропускну здатність та занадто копітку систему оцінювання. Було схвалено резолюцію про потребу адаптувати психологічну перевірку до військових завдань.

Для здійснення поставленого завдання Комітет із психологічної перевірки призовників був переміщений до Вейлендської навчальної школи для дітей з розумовою відсталістю. Саме у цьому навчальному закладі в наступні місяці – з 28 травня по 7 липня 1917 року – Комітет здійснив основоположні напрацювання із створення нового загальновійськового плану психологічної перевірки. Окрім Р. Йоркса, до складу Комітету увійшли майже всі тогочасні видатні спеціалісти у царині психологічного тестування: Уолтер В. Бінгам, Генрі Г. Годдарт, Томас Г. Хейнес, Левіс М. Термен, Фредерік Л. Уеллс та Гай М. Уіплл [4, с. 285].

Сприймавши зауваження військового керівництва та оцінивши реалії майбутніх перевірок, психологами Комітету було прийнято рішення серйозно вдосконалити процедуру перевірки. Щоправда вдосконалення стосувалося лише інструментарію (було вирішено створювати групову методику) та деяких орга-

нізаційних моментів. Ключовий критерій відбору залишався незмінним. Так, після обговорення та аналізу попереднього плану, члени Комітету підтримали ідею Р. Йоркса про вирішальну роль інтелекту та запропонували обмежити роботу головним чином до розподілу новобранців на основі їх інтелектуальних здібностей, хоча й з особливим акцентом на виявлення розумово відсталих осіб та осіб з винятковими розумовими здібностями (високим рівнем інтелекту). До речі, саме ця позиція дещо пізніше була чітко пояснена Л.М. Терменом при його аналізі процесу перетворення “орди в армію” [6, с. 177]. Вчений зазначав, що важливість відбору та розподілу новобранців на основі їх “розумових здібностей” була зумовлена тим фактом, що більшість осіб, які надходять до армійських лав, призначалися до виконання обов’язків, що мали мало спільного із тим родом занять, який вони освоїли у цивільному житті” [Там само, с. 178]. Ці військовослужбовці повинні були опанувати свої нові обов’язки із самого початку, тому та швидкість, з якою вони могли зробити це, багато в чому залежить від їхнього інтелекту.

І справді, технологічні зміни, які відбулися на початку ХХ ст., стали вимагати від військовослужбовця більш спеціалізованої підготовки. Тепер йому було потрібно не просто навчитися марширувати, стріляти, перезаряджати та пересуватися полем бою, а ще й зрозуміти механіку літака та специфіку хімічної зброї. Скажімо, всі піхотинці тепер використовували затвор, патронно-зарядні гвинтівки та кулемети – величезну вогневу перевагу, що потребувала детального технічного обслуговування й спеціалізованого ремонту. Артилерійський вогонь став набагато точнішим, ніж будь-коли раніше, та вимагав значної компетентності у математиці для обчислення траєкторії пострілу. Навчання всьому цьому займало не лише багато часу, але й було відносно дорогим порівняно з більш ранньою підготовкою військовиків.

Визначивши центральні аспекти своєї діяльності, Комітет присвятив перші дні роботи створенню нової групової шкали інтелекту. Оскільки шкали інтелекту на початку ХХ століття створювалися шляхом об’єднання наборів дискретних тестів, то постало завдання обрати із числа існуючого на той час репертуару тестів ті, які з найбільшим успіхом могли бути адаптовані для використання у військових

реаліях. Для цього, за рішенням Комітету, кожен запропонований тест повинен був бути оцінений за шкалою від 1 до 5 за дванадцятьма ключовими критеріями. До найважливіших серед них треба віднести: “можливість адаптації до групового використання”, “високий ступінь валідності як міри інтелекту”, “забезпечення широкого діапазону вимірювання інтелекту” (забезпечення можливості визначення як розумової відсталості, так і високого рівня інтелекту), “об’єктивність оцінки” (можливість використання трафаретів і зліквідування суб’єктивних суджень про правильність відповіді), “швидкість підрахунку”, “непіддатливість до навчання” (обиралися тести, які забезпечувалися великою кількістю альтернативних “форм”), “непіддатливість до симуляції” (тести передбачали можливість отримання ключів, що дозволяли дослідникам виявляти симуляцію), “незалежність результатів від шкільної освіти” (тест першочергово був покликаний виміряти природні здібності особи, а не результати шкільного навчання), “мінімальна кількість письмових відповідей” (головно шляхом підкреслення чи викреслювання), “інтерес та привабливість” (за рівних умов перевага надавалася цікавим тестам) [9, с. 300–301].

У результаті такого оцінювання Комітетом було детально проаналізовано тринадцять тестів, з яких у кінцевому підсумку було обрано десять, що увійшли до складу першої армійської групової шкали інтелекту – “Груповий екзамен А”. Це були такі тести: тест №1 – “послідовні усні вказівки” (виконання певних дій з олівцем після усних вказівок психолога); тест №2 – “пам’ять на цифри” (адаптований до нових вимог тест “пам’яті на цифри” зі шкали інтелекту А. Отіса); тест №3 – “перегрупування речення” (правильно структурувавши слова, треба було сформулювати речення, яке констатувало б відомий факт, й оцінити його як “правильне” чи “помилкове”); тест №4 – “розв’язання арифметичних задач” (вирішення арифметичних завдань, що базуються на простих дробах і чотирьох фундаментальних математичних операціях); тест №5 – “загальна поінформованість” (вибір відповіді на запитання загальної інформованості із чотирьох альтернативних варіантів); тест №6 – “визначення синонімів чи антонімів” (повністю повторював тест синонімів-антонімів А. Отіса); тест №7 – “прояв практичних суджень” (полягав в обранні аль-

Тести, що увійшли до “Групового екзамену А”,
та їх внесок в загальну оцінку інтелекту, у %

1	Послідовні усні вказівки – 4	6	Визначення синонімів антонімів – 16
2	Пам'ять на цифри – 5	7	Прояв практичних суджень – 4
3	Перегрупування речення – 8	8	Продовження числових рядів – 6
4	Вирішення арифметичних задач – 8	9	Встановлення аналогій – 16
5	Питання загальної поінформованості – 16	10	Створення числових порівнянь – 16

тернативної відповіді на практичне завдання); тест №8 – “продовження числових рядів” (передбачав завершення числового ряду, який формувався за певною логічною закономірністю); тест №9 – “встановлення аналогій” (полягав у виборі однієї аналогії на запропоноване слово із чотирьох можливих варіантів); тест №10 – “створення числових порівнянь” (полягав у виборі найменшого та найбільшого числа в кожному з двадцяти числових стовбців) [9, с. 299–302].

Згідно із задумом дослідників тести, які увійшли до “Групового екзамену А” повинні були мати різний ступінь унеску в загальну оцінку рівня інтелекту особистості (*табл.*).

У контексті відбору тестів для “Групового екзамену А” окремо слід відзначити значний вклад Артура С. Отіса та його неопубліковану шкалу для групового тестування інтелекту. Саме ця методика стала основоположною для чотирьох (послідовні усні вказівки, пам'ять на цифри, визначення синонімів чи антонімів, встановлення аналогій) з 10 новостворених тестів [9, с. 300]. Ці тести були запозичені з методики Отіса практично без змін й уже на той час відповідали всім визначеним критеріям.

Інші тести та завдання, що входили до структури “Групового екзамену А”, незважаючи на те, що певною мірою також базувалися на широко відомих у той час методиках, зазнали серйозної переробки та адаптації до групового використання. Щонайперше була змінена організація форми кожного тесту та перероблені майже всі завдання, що входили до попередніх цивільних варіантів.

Для відбору завдань і формування нового вигляду тестів члени комітету дотримувались декількох засадничих принципів. Зокрема, кожен тест повинен був складатися з 10–40 завдань, починаючи від простого і завершуючи складним. Час для виконання всіх завдань тесту не повинен був перевищувати 3 хвилини (це дозволяло не більше 5 % осіб відповісти на всі завдання). Кожен тест обов'язково су-

проводжувався максимально прямою й простою інструкцією та двома-трьома прикладами з правильними відповідями.

Для усунення можливості навчання тестовій роботі було прийнято рішення розробити для кожного тесту 10 еквівалентних форм. Натомість для забезпечення взаємовідповідності різних форм, передусім із позиції складності, було використано запропонований Ф.Л. Уеллсом принцип “рандомного розподілу” завдань (він був застосований до всіх тестів, крім тесту “послідовні усні вказівки”) [9].

У результаті таких суттєвих трансформацій новостворена військова методика отримала численну кількість відмінностей від тогочасних цивільних аналогів, серед яких особливого значення набула нова орієнтація шкали на створення повністю кількісно (об'єктивно) обумовлених результатів [4, с. 278]. До цього моменту така нагальність не виникала, тому більшість шкал інтелекту для свого проведення потребували посередництва кваліфікованого фахівця, який безпосередньо, під час тестування, здійснював як оцінку відповіді, так й інтерпретацію результатів. Але у новоствореному Комітетом інструментарії технологія професійної майстерності була замінена кількісними обрахунками, що глибоко змінила роль психолога у процесі перевірки.

Зіткнувшись із реаліями військового часу, Комітет здійснив серйозне переосмислення цивільних психологічних напрацювань та перетворив тестування в новий вид діяльності, у якому професійна оцінка підкорялася об'єктивно зумовленим та статистично підкріпленим маніпуляціям. Наслідки цієї трансформації поширилися навіть на рівень окремих тестів. Так, під час обговорення одного з тестів, Р. Йоркс зазначив: “була висловлена спільна думка, що тест завершення запропонований М. Трабуе, є кращим показником інтелекту... Проте труднощі у забезпеченні альтернативних форм цього тесту та в організації його проведення без написання та об'єктивної оцінки

були занадто великими, щоб виконати його у відведений час” [4, с. 278]. Проблема з цим тестом полягала не в тому, що він не відповідав психологічним критеріям (він був надзвичайно чудовим мірилом інтелекту), а в тому, що він не задовольняв військові критерії. Зіштовхнувшись з вибором між психологічними та військовими стандартами, психологи Комітету принесли у жертву конструкт, який вони планували вимірювати, щоб побудувати інструмент, який би відповідав умовам і потребам армійської служби.

З 10 до 23 червня 1917 року, члени Комітету провели пілотні дослідження шкали “Груповий екзамен А” на вибірках, які охоплювали різні категорії респондентів (діти з вадами розумового розвитку, учні старшої школи, студенти, пацієнти психіатричних клінік, ув’язнені особи, новобранці авіаційних військ, морські піхотинці, новобранці з офіцерських тренувальних таборів) [6; 9]. Всього у дослідженнях взяло участь 469 осіб, серед яких найбільш численними були групи американських морських піхотинців і кандидатів на вступ до таборів підготовки офіцерського складу [9].

Отримані результати були ретельно проаналізовані. Особлива увага зверталася на кореляцію кожного з 10 тестів (та загальної оцінки шкали) з валідними методиками вимірювання інтелекту – стенфордською шкалою Сімона-Біне, Бальною шкалою Йоркса-Бріджес. Отримані коефіцієнти кореляції були задовільними та свідчили про достатньо високі кореляційні плеяди результатів із зовнішніми критеріями. При цьому низька інтеркореляція тестів засвідчувала, що вони не повторюють один одного [9, с. 304–305].

На основі отриманих даних за короткий проміжок часу військовий “Груповий екзамен А” був суттєво доопрацьований. Зокрема, завдяки емпіричній перевірці, істотного уточнення зазнали часові межі, що визначалися для виконання кожного тесту (для більшості тестів час був зменшений). Декілька завдань з тестів були змінені за змістом або формою. Для кожного тесту було розраховано середнє значення, стандартне відхилення та відносна складність завдань (на основі цього було здійснено перестановку завдань залежно від їх складності) [9, с. 304]. Крім того, було розроблено керівництво для екзаменаторів, у якому містилися вказівки щодо процедури проведення обстежень; заповнення різних аркушів і бланків (для реєстрації, підрахунку балів тощо).

Новий підхід до тестування та отримані за допомогою нього результати викликали численні критичні відгуки зі сторони академічної психології. Новостворена методика отримала значну кількість звинувачень у “механізації” процесу вивчення і неадекватності відображення запиту військового часу. Скажімо, Х.С. МакКомас був стурбований тим, що без якісних даних, кількісна оцінка сама по собі не забезпечить тієї інформації, яка потрібна офіцерам для розподілу своїх підлеглих [4, с. 288].

Комітет не став ігнорувати критичні зауваження психологічної спільноти. Вже на початку липня 1917 року Р. Йорксом було подано новий “План для психологічної військової служби”, що формалізував запропоновані Комітетом рішення стасовно повторної валідації “Групового екзамену А”. Це рішення ознаменовувало новий крок в еволюції методики і сутнісно звелось до кореляції результатів методики “з військовою біографією досліджуваного індивіда”. Підкресливши важливість “негайної військової придатності”, Р. Йоркс заявив, що розподіл новобранців “доведе корисність на практиці лише тоді, коли наше психологічне вимірювання корелюватиме з фактичною продуктивністю солдатів і матросів” [4, с. 288].

Це рішення вказує на ту міру, в якій програма психологічної перевірки була переміщена в нову площину. Сам собою заклик до кореляції з продуктивністю у виконанні військових обов’язків не був чимось незвичайним; ще у 1916 році Р. Йоркс указав на виняткову значущість кореляції результатів тесту з “різнонаїтними методами вимірювання ефективності особи у житті” [4, с. 228]. Швидше за все тут зіграла помітну роль відсутність упевненості, що військове керівництво розцінить програму тестування як дієвий засіб у розподілі призовників. Психологи Комітету прекрасно знали як виявити розумово відсталіх осіб. Вони також знали, і військові погоджувались з ними, що особи з низьким рівнем інтелекту навряд чи зможуть коли-небудь стати хорошими солдатами [4, с. 228]. Однак вони були не впевнені у своїй здатності розподілити осіб на основі інтелекту, оскільки місце інтелектуальності у визначенні успіху людини у різних видах діяльності ще не було достатньо описано. З цього питання на той час не існувало жодного консенсусу, в рамках якого інтелект був би вирішальним фактором в індивіду-

альних досягненнях [там само, с. 228]. Таким чином, рішення Комітету для виявлення осіб з високим рівнем інтелекту та класифікація всіх новобранців поставили психологів перед обов'язковістю переконати і себе, і своє військове керівництво, що інтелект людини або сприяє, або значною мірою визначає ті завдання, які вона могла б якісно виконувати у збройних силах. У процесі створення цієї оцінки, психологи були змушені приймати військові критерії успіху як одного з базових показників, за яким можна відкалібрувати свій інструментарій.

Після перегляду центральних аспектів свого початкового плану за програмою перевірки, а також за допомогою гранту в розмірі \$2500 було проведено другий етап досліджень “Групового екзамену А”. Це обстеження охоплювало значно більшу чисельність респондентів. Зокрема, воно включало 4000 вояків з однієї військово-морської бази і трьох тренувальних таборів, тривало з 15 липня по серпень 1917 року [8, с. 10].

Відповідальність за аналіз результатів дослідження було покладено на статистичний підрозділ Комітету, який особисто очолював Едвард Лі Торндайк, видатний психолог та спеціаліст у сфері психологічного тестування. Складність роботи для Торндайка та його соратників, передусім А.С. Отіса та Л. Терстоуна, полягала у побудові правильного аналізу результатів, який за своїм характером дозволяв би здійснити якісну оцінку валідності “Групового екзамену А” як надійного інструменту вимірювання інтелекту [4, с. 289].

Для досягнення мети було проведено три набори розрахунків: а) груба кореляція результатів “Групового екзамену А” з очікуваннями рівня інтелекту різних груп обстежуваних; б) інтеркореляція всіх десяти структурних тестів шкали між собою та в) кореляція кожного структурного тесту та шкали в цілому з оцінками офіцерів рівня інтелектуальності їх підлеглих. Саме в останній процедурі ця перевірка помітно відрізнялася від першого дослідження і від методів, що в ньому використовувались.

Зазначимо, що під час першого дослідження, члени Комітету, оцінюючи валідність “Групового екзамену А”, першочергово, спиралася на кореляцію з іншими психологічними методиками (стенфордська шкала Сімона-Біне) як первинним критерієм для валідації. Виявивши високу кореляцію ($r=0,8$) із зовнішнім валідним критерієм, Комітет дійшов

висновку, що інструментарій задовольняє всі вимоги для вимірювання інтелекту.

Статистичний аналіз Едвард Лі Торндайк зробив інакше. Операціоналізувавши ключовий заклик Йоркса про потребу співвіднесення оцінки інтелекту з певними критеріями військового успіху, підрозділ розділив обстежувану вибірку на три групи – дефективні особи; особи, котрі були зараховані до збройних сил; особи, які були направлені до навчальних таборів для підготовки офіцерів – та визначив процедуру, як кожна з них виконує тест. В результаті такого аналізу було отриману чітку залежність між групою та середнім рівнем інтелекту її членів. До прикладу, дефективні особи отримали найнижчі бали інтелекту, в той час як студенти в офіцерських тренувальних таборах продемонстрували найвищі середні оцінки. Окрім цього, результати тестування на помірно високому рівні (близько 0,5) корелювали з оцінюванням офіцерами своїх підлеглих.

За результатами вищезазначеного аналізу Торндайк та його соратники дійшли висновку про встановлення прийнятної валідності “Групового екзамену А”. Як висловився сам Торндайк було отримано інструмент, що здатний досить добре прогнозувати “розумові здібності, які особа буде виявляти під час служби в армії США” [4, с. 290]. У цьому процесі статистичний аналіз фіксував тенденцію зміни парадигм цивільних методів оцінювання інтелекту в напрямку явно військових запитів. Торндайк у своїй доповіді так сказав про статистичні результати: “Груповий тест повинен бути використаний для прогнозування розумових здібностей, які особа буде проявляти в армії. Наш найкращий критерій – це оцінка розумових здібностей, наданих людині її командиром роти. Якщо хоч один із десяти тестів на нульовому рівні корелює з оцінками офіцерів, то він заслуговує нульової вагомості в узагальненій оцінці, яка буде використовуватись для прогнозування. Якщо він високо корелює, то заслуговує на велику вагу” [4, с. 290]. Це рішення Статистичного підрозділу валідизувати психологічну шкалу за допомогою оцінок, наданих офіцерами, й особливо його готовність змінити іспит для того, щоб збільшити співвідношення методики та оцінок, частково відображають переконання Торндайка про природу інтелекту і те, як його слід оцінювати, а також вказують на те, що методика створювалася справді для військових.

Після завершення всіх статистичних аналізів та узгодження процедури Комітет повідомив, що закінчив підготовку методів, специфічно адаптованих для відбору новобранців до армії, та запропонував нові рекомендації стосовно проведення психологічної перевірки [8]. Згідно з цими рекомендаціями загально-армійська програма тестування інтелекту повинна була проводитися за допомогою шести кваліфікованих експертів, кожен з яких буде відповідати за психологічну роботу в одному таборі. Для кожного експерта передбачалося 18 помічників [9, с. 10].

Названі рекомендації були прийняті до розгляду військовим керівництвом, і вже 17 серпня 1917 року Р. Йоркс отримав звання майора санітарної служби Сухопутних військ із завданням організації нового Психологічного управління. Багато в чому саме ця подія поклала початок активної участі армії у проєкті психологічного вивчення своїх новобранців. Якщо до цього моменту контактування між членами Комітету та військовим керівництвом було дещо неофіційним, і психологи більше спирались на свої уявлення про те, що потребує армія, то з серпня 1917 начальник військово-медичної служби та члени Управління генерал-ад'ютанта почали виявляти пильний інтерес до програми перевірки того, що вона здатна виконати.

Р. Йоркс відразу розпочав активну роботу з набору оптимального штату спеціалістів. Оскільки майбутнє управління організаційно входило до складу Військово-медичної служби США, то його чисельність та склад багато в чому визначалися баченням начальника цієї служби. Спочатку була визначена штатна чисельність особового складу управління на рівні 16 кваліфікованих психологів, які після мобілізації повинні були отримати звання лейтенантів санітарної служби. На думку керівництва, залучення на той час до Психологічного управління великої кількості людей потрібно було уникати, доки не буде остаточно продемонстрована практична цінність методів та ефективність його роботи. Вимоги, які висувалися до кандидатів полягали у психологічній освіті та досвіду використання відповідних професійних методів роботи. Особам, які мали вчений ступінь доктора філософії з психології чи які професійно займалися психологічною практикою, надавалася перевага [9, с. 11].

Новостворене Психологічне управління прийняло рішення реалізувати загальну програму тестування. Для цього головою управ-

ління, Р. Йорксом, було подано Начальнику військово-медичної служби план для офіційного армійського випробування програми тестування. При аргументації та роз'ясненні програми начальнику штабу Пейтону С. Марчу начальник військово-медичної служби Уільям Горгас підкреслював дві її особливості: здатність виявляти розумово неповноцінних осіб, а також той факт, що "її результати високо корелюють з оцінками офіцерів своїх підлеглих і виправдовують подальшу офіційну перевірку з нового психологічного вивчення" [4, с. 291]. Затверджений план Р. Йоркса передбачав проведення перевірки "Групового екзамену А" та інших психологічних методик на призовниках у чотирьох основних військових містечках: Форт Давенс, Форт Дікс, Форт Лі та Форт Тейлор.

Для виконання вищезазначеного до штату Психологічного управління, на прохання Р. Йоркса, додатково було найнято 24 цивільних психологи. Загалом увесь процес повторного дослідження тривав з вересня по грудень та охоплював понад 65 000 солдатів у "реальних" військових умовах. Тоді, окрім перевірки тестів на валідність, психологи також ставили перед собою завдання з'ясувати ставлення військових командирів різного рівня до психологічної роботи. З цією метою кожному офіцеру було запропоновано заповнити простий опитувальник. Завдяки цьому вже через короткий проміжок часу Р. Йоркс та його колеги стали отримувати зворотний зв'язок про реакції військових керівників стосовно практичної цінності їхньої наукової перевірки. Спочатку новини не обнадіювали. Звіт з табору військових екзаменаторів продемонстрував байдужість, а подекуди навіть ворожість стосовно роботи психологів серед багатьох членів офіцерського корпусу.

Величезне полегшення відбулося, коли прийшли перші офіційні оцінки. Зокрема, генерал-майор Альберт Кронхейт, головнокомандувач 80-ї дивізії Форту Лі, у своєму зверненні до Генерал-ад'ютанта надзвичайно позитивно оцінив результати екзаменаційної програми. Підкреслюючи корисність програми, він зазначав, що "результати психологічного обстеження повністю підтверджуються фактичними спостереженнями здібностей і потенціалу військовослужбовців у виконанні покладених на них обов'язків". "Я не маю на увазі, продовжує Альберт Кронхейт, що ці тести – абсолютне мірило, але я впевнений, що вони є абсолютним орієнтиром" [4, с. 291]. Подальші доповіді інших військових командирів також

підтримали цей погляд, підкреслюючи тісну кореляцію між результатами випробування та офіцерськими оцінками як одного з показників ефективності програми. Керівник Відділу військової освіти полковник Джон Дж. Бредлі висловився так: “Ця психологічна процедура та її ефективність для військових є абсолютно новою, тому Відділ військової освіти підійшов до неї з великою часткою сумніву. Однак ретельне вивчення поданих доповідей твердо переконало спеціалістів у тому, що ця перевірка буде мати велике значення в допомозі з’ясування можливостей усіх недавно підготовлених осіб й усіх кандидатів до участі в роботі офіцерських тренувальних таборів” [4, с. 291].

Серед доповідей, на які посилався Дж. Бредлі, був звіт про результати опитування офіцерського корпусу стосовно узгоджуваності тестових оцінок з їхніми спостереженнями. Всього від офіцерів з чотирьох тренувальних таборів було отримано 322 доповіді, результати яких свідчили про їх високу оцінку та підтримку програми психологічної перевірки. Зокрема: 58% респондентів (179 офіцерів) оцінили програму позитивно без застережень, 23% (72) оцінили програму позитивно з певними застереженнями і лише 19% (57 офіцерів) у будь-якому разі не сприймали тестування [9]. Окрім цього, психологи зазначали, що більшість несприятливих відповідей містили нерозуміння окремими офіцерами природи та мети психологічного вивчення, а також вагомості його результатів. Враховуючи той факт, що робота була абсолютно новою та здійснювалася у надзвичайно несприятливих умовах, психологи були схильні оцінювати ці результати як надзвичайно позитивні.

На основі цих результатів та отриманих відгуків від офіцерів військовим керівництвом збройних сил США було прийнято рішення про офіційне впровадження всеармійської програми психологічної перевірки. Офіційний “План для психологічної перевірки в армії” було викладено в меморандумі Генерал-ад’ютанта від 3 січня 1918 року [9]. У цілому цей план систематизовував досвід, який був накопичений у процесі попередніх випробувань “Групового екзамену А”. В ньому детально описувалася як організаційна складова, так і безпосередня процедура проведення перевірки. Згідно з цим планом та відповідно до загальних розмірів армії США психологічна служба мала охоплювати 123 офіцерів, 124 сержантів і 620 рядових солдат. Психологи повинні були знаходитися у кожному з 31 військового містечка.

Штатна структура психологічної служби для окремого містечка складалася з чотирьох офіцерів санітарного корпусу (мається на увазі психологів): начальника психологічної служби у званні майора або капітана; клінічного психолога у званні першого лейтенанта або капітана, та двох помічників психолога у званні першого лейтенанта або капітана. Окрім офіцера, до кожної психологічної служби входили 4 сержанти та 20 помічників змінного складу з числа рядових військовослужбовців санітарних груп. Більшість з них задіявалися до психологічного вивчення тільки у період активного групового навчання. В інший час вони проходили службу в санітарних або медичних підрозділах [9, с. 26].

Воднораз планом передбачалося створення двомісячної школи підготовки для військових психологів у Форті Оглторп, штат Джорджія [8]. Для цього було розроблено спеціалізовану навчальну програму, яка охоплювала військові та психологічні теми, що мали важливе значення. Зокрема, перший місяць навчання спрямовувався на загальновійськову і військово-медичну підготовку та охоплював вивчення основ надання першої медичної допомоги на полі бою, обов’язків солдата, організації збройних сил США, військової організації полку, його використання та внутрішнього управління, організаційної структури польового госпіталю, його обладнання та використання, військових психозів та неврозів, снарядного шоку. Другий місяць навчання передбачав освоєння виключно психологічних тем і передбачав здобування знань про організацію та управління психологічного вивчення, ведення діловодства, пов’язаного із психологічним вивченням особи військовика, практичні методи і прийоми групового вивчення та індивідуальної перевірки, статистичних методів, стимуляційної поведінки. Навчання передбачалося здійснювати під керівництвом кваліфікованих інструкторів у чині капітана або майора. Відповідно до плану щонайменше 150 офіцерів та 50 сержантів санітарної служби повинні були пройти ці курси протягом шести місяців.

Крім цього, згідно з планом передбачалося спорудження будівель для проведення психологічного вивчення вояків у кожному таборі. Ця умова особливо підкреслювалася, зважаючи на порівняно складний характер роботи і на нагальну потребу швидкого обстеження сотень осіб щоденно – як групами, так і індивідуально. До того ж приміщення були потрібні для розміщення та збереження друкованих

матеріалів, конфіденційних документів і звітів. Проектувалося, що будівлі для психологічного вивчення мають бути споруджені у два поверхи: на першому – для групового вивчення (150–200 осіб) і три кімнати для індивідуального вивчення, на другому – для обрахунку результатів тестування.

За процедурою, план передбачав, що всі особи, які отримали найнижчі оцінки рівня інтелекту, обов'язково повинні були бути додатково вивчені індивідуально. У разі, якщо все таки розумова відсталість буде підтверджена, то вони мали бути класифіковані як рекомендовані: а) медичній службі для звільнення з військової служби; б) для призначення у батальйони обслуговування через розумову неповноцінність; в) як придатні для призначення до тренувальних підрозділів [9]. У зв'язку з цим для кожного діючого підрозділу були організовані команди обслуговування.

Стосовно мети психологічної перевірки план передбачав, щоб кожна зарахована особа та кожен новопризначений офіцер були протестовані. Визначалися три цілі обстеження: виявлення розумово неповноцінних; виявлення осіб, інтелектуальні якості яких дозволяють їм виконувати складні завдання; забезпечення приблизно рівномірного розподілу особового складу між підрозділами (мається на увазі виконання вимог принципу усереднення інтелектуальності військовослужбовців кожного підрозділу). Остання ціль ознаменувала вирішальну відмінність здійснюваної психологічної роботи із тогочасними загальноприйнятими військовими стандартними. Збалансування підрозділів за даними інтелекту було чимось новим. До цього часу в збройних силах не існувало жодного подібного механізму, та й керівництво не замислювалось над такою потребою. Однак уже на ранніх етапах виконання програми психологічного тестування психологи почали повідомляти про наявність великого дисбалансу між підрозділами у рівні психічного віку їх особового складу. З плином часу цей дисбаланс стали помічати й командирами підрозділів. Це відбулося щонайперше тому, що командир міг бачити вираження інтелекту кожного свого підлеглого у числовому вигляді і порівняти за цим критерієм особовий склад свого підрозділу з підрозділом іншого командира. У подальшому саме можливість використання рейтингів інтелекту для збалансування підрозділів сприймалася більшістю офіцерів як одне з головних завдань програми тестування [4, с. 294].

З прийняттям рішення про продовження психологічного вивчення військовиків у всеармійських масштабах наступним завданням Психологічного управління було проаналізувати дані, отримані під час остаточної апробації програми перевірки, а особливо “Групового екзамену А”. Для цього Р. Йоркс створив спеціальний Комітет на чолі з капітаном Кларенсом С. Йокумом. До його складу також увійшли Карл К. Брігхам, Маргарет В. Кобб, Гай М. Віппел. Їх головним завданням було, використовуючи результати повномасштабного дослідницького процесу, провести ретельну ревізію “Групового екзамену А” та виправити недоліки й похибки, що стали очевидними після початку випробування [9].

Для досягнення цієї мети Комітет повинен був оцінити кожен тест, що входив до загальної методики, за власними критеріями та визначити його внесок у валідність шкали в цілому. Комітет провів низку окремих вимірювань валідності, акцентуючи увагу на двох з чотирьох вище використаних критеріях валідації: кореляція кожного тесту з очікуваннями продуктивності групи, із загальною тестовою оцінкою, рейтингами офіцерів та шкалою Біне. В основному статистичні висновки Комітету були аналогічні до тих, що отримані при попередніх перевірках валідності.

Створена в результаті вищезазначеного статистичного аналізу методика отримала нову (як згодом з'ясувалося, і кінцеву) назву – “Армія Альфа”. Вона істотно відрізнялася від “Групового екзамену А”, й особливо від формату запропонованого статистичним підрозділом Торндайка. Сутнісні зміни стосувалися усунення тесту №2 (обсяг пам'яті) і тесту №10 (числові порівняння). При цьому було збільшено вагомість тесту №6 (синоніми/антоніми) ґрунтовніше доповнені та істотно перевірені пункти для більшості інших тестів [8]. Окремі закордонні дослідники виокремлюють три основні фактори такої зміни.

По-перше, лідери кожної групи розглядали природу інтелекту по-різному. Торндайк давно вірив у композиційний, гетерогенний характер інтелекту, тому стверджував, що кожен аспект вимагає свого власного виміру психічних навичок. З іншого боку, Л. Термен, який був, без сумніву, найважливішим членом комітету К. С. Йокума, розглядав інтелект як єдине ціле, елементи якого можуть розрізнятися за ступенем, але не за натуральною формою. Через це, для того щоб забезпечити валідність

методики, Л. Термену було вкрай важливо співвіднести результативність “Армії Альфа” зі встановленим коефіцієнтом інтелектуальності.

По-друге, відмінності між “Армією Альфа” та “Груповим екзаменом А” можна простежити у змінах цілей самого тестування. Додавання Вальтером Д. Скоттом “інтелекту” до критеріїв, за якими мали бути оцінені всі військово-службовці для відбору до сержантських чи офіцерських центрів підготовки, мало за мету розподілити всіх новобранців для більш доцільного подальшого їхнього призначення. Йоркс і його Комітет відповів на цю потребу зміною характеру тесту, перетворивши його із процедури загального вимірювання на методику, яка була здатна здійснювати дискримінацію однаково добре на всі складові інтелекту.

По-третє, відмінності між “Армією Альфа” і “Груповим екзаменом А” виникли тому, що Комітет К.С. Йокума орієнтувався головним чином на адекватність нового інструменту відповідно до вже не військових, а до психологічних критеріїв. Досягнувши визнання на офіційному рівні, психологи почали повертатися до першочергового задуму тестування “психологічного інтелекту”.

Остаточна презентація Комітетом “Армії Альфа” відбулася у січні 1918 року, хоча ще протягом наступних трьох місяців психологічні перевірки тривали із застосуванням “Групового екзамену А”, причому за відносно повільного пропускового темпу – приблизно 14000 призовників щомісячно. Затримка була пов’язана з потребою друкування потрібної кількості екземплярів тесту та з низкою деяких бюрократичних проблем. Лише з 28 квітня 1918 розпочалося використання нового тесту в повному обсязі. Зазначимо, що цей новий тестовий формат “Армія Альфа” був уведений разом з форматом “Армія Бета”, тоді пропускна спроможність тестування сягнула 200000 осіб на місяць. Цей рівень утримувався до кінця війни.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК

1. Розвиток військової психології у роки Першої світової війни набув особливого імпульсу. Прагнення здійснити свій внесок у перемогу одними з перших зробили представники наукового товариства Американської психологічної асоціації, які виступили з відкритою пропозицією у допомозі збройним силам й у налагодженні співпраці з Національною дослідницькою радою.

2. На прикладі розробки тестів інтелекту американські військові психологи вперше вирішили найважливіше державне замовлення – здійснити масовий професійно-психологічний відбір в інтересах збройних сил своєї країни за показниками розвитку психологічних здібностей особового складу (таке обстеження пройшло 1726966 осіб).

3. Реалізація плану психологічного вивчення мобілізованих у всеармійських масштабах дала змогу новоствореному психологічному Комітету здійснити апробацію програми перевірки особового складу на інтелект, здійснити її верифікацію (стандартизацію) та створити за результатами статистичного аналізу методику, яка отримала назву “Армія Альфа”, що стала прообразом сучасних тестів інтелекту, а за багатьма позиціями так і залишилась неперевершеною й сьогодні.

4. Показником розвитку військової психології у роки Першої світової війни було створення психологічних підрозділів, зокрема Психологічного управління та психологічної служби армії США, які в подальшому стали ключовими центрами розвитку теорії і практики військової психологічної науки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бурлачук Л.Ф. Психодіагностика: Учебник для вузов / Л.Ф. Бурлачук. – СПб.: Питер, 2006. – 351 с.: ил. – (Серия “Учебник нового века”).
2. Вернадский В.И. Труды по общей истории науки / В.И. Вернадский. – 2-е изд. – М.: “Наука”, 1988. – 335 с.
3. Driskell J.E. Psychology and the military: Research applications and trends / J.E. Driskell, O. Beckett // *American Psychologist*. – 1989. – Vol. 44. – №1. – P. 43.
4. Carson J. Army alpha, army brass, and the search for army intelligence / J. Carson // *Isis*. – 1993. – P. 278–309.
5. Samelson F. World War I intelligence testing and the development of psychology / F. Samelson // *Journal of the History of the Behavioral Sciences*. – 1977. – Vol. 13, №3. – P. 274–282.
6. Terman L.M. The use of intelligence tests in the army / L.M. Terman // *Psychological bulletin*. – 1918. – Vol. 15, № 6. – P. 177–187.
7. Yoakum C.S. Army mental tests / C.S. Yoakum, R.M. Yerkes – New York: H. Holt, 1920. – P. 303.
8. Yerkes R.M. Psychology in relation to the war / R.M. Yerkes // *Psychological Review*. – 1918. – №25. – P. 85–115.
9. Yerkes R. M. Psychological Examining in the United States Army: Edited by Robert M. Yerkes / R.M. Yerkes // US Government Printing Office. – 1921. – Vol. 15. – P. 890.
10. Kevles D.J. Testing the Army’s intelligence: Psychologists and the military in World War I / D.J. Kevles // *The Journal of American History*. – 1968. – Vol. 55. – № 3. – P. 565–581.
11. Rogers A.L. Experimental tests of mathematical ability and their prognostic value / A.L. Rogers // *Teachers college, Columbia university*. – 1918. – № 89. – P. 376.

REFERENCES

1. Burlachuk L.F. Psihodiagnostika: Uchjebnik dlja vuzov / L.F. Burlachuk. – SPb.: Pitjer, 2006. – 351 s.: il. – (Sjerija “Uchjebnik novogo vjeka”).
2. Vjernadskij V.I. Trudy po obschjey istorii nauki / V.I. Vjernadskij. – 2-je izd. – M.: “Nauka”, 1988. – 335 s.
3. Driskell J.E. Psychology and the military: Research applications and trends / J.E. Driskell, O. Beckett // American Psychologist. – 1989. – Vol. 44. – №1. – P. 43.
4. Carson J. Army alpha, army brass, and the search for army intelligence / J. Carson // Isis. – 1993. – P. 278–309.
5. Samelson F. World War I intelligence testing and the development of psychology / F. Samelson // Journal of the History of the Behavioral Sciences. – 1977. – Vol. 13, №3. – P. 274–282.
6. Terman L.M. The use of intelligence tests in the army / L.M. Terman // Psychological bulletin. – 1918. – Vol. 15, № 6. – P. 177–187.
7. Yoakum C.S. Army mental tests / C.S. Yoakum, R.M. Yerkes – New York: H. Holt, 1920. – P. 303.
8. Yerkes R.M. Psychology in relation to the war / R.M. Yerkes // Psychological Review. – 1918. – №25. – P. 85–115.
9. Yerkes R. M. Psychological Examining in the United States Army: Edited by Robert M. Yerkes / R.M. Yerkes // US Government Printing Office. – 1921. – Vol. 15. – P. 890.
10. Kevles D.J. Testing the Army’s intelligence: Psychologists and the military in World War I / D.J. Kevles // The Journal of American History. – 1968. – Vol. 55. – № 3. – P. 565–581.
11. Rogers A.L. Experimental tests of mathematical ability and their prognostic value / A.L. Rogers // Teachers college, Columbia university. – 1918. – № 89. – P. 376.

АНОТАЦІЯ

Освідло Василь Ілліч, Зубовський Дмитро Сергійович.
Тестування інтелекту в армії США у роки Першої світової війни.

У статті детально проаналізована програма організації та проведення тестування інтелекту в армії Сполучених Штатів Америки в роки Першої світової війни, що являє собою найяскравіший приклад конструктивної взаємодії між військовими та психологами й має незаперечне значення для формування військової психології як прикладного відгалуження психологічної науки. Саме у цей період американські військові психологи вперше виконали найважливіше державне замовлення – здійснили масовий професійно-психологічний відбір в інтересах збройних сил й у такий спосіб заклали підвалини використання психологічних знань для вирішення складних військових завдань. Логіко-історична реконструкція вказаної співпраці дозволила з усім розмахом визначити становлення й варіації методів і засобів, що використовувалися в межах комплексного тестування інтелекту, оцінити особистий внесок кожного науковця у загальну скарбницю психодіагностичних знань. Вона, окрім того, вказує на наявність цілісної системи розробки, практичної апробації й статистичної верифікації (стандартизації) однієї з найбільш значимих психодіагностичних методик в історії психології – шкали “Армія Альфа”. Ця методика стала прообразом сучасних тестів інтелекту, а за багатьма позиціями так і залишилась неперевершеною й донині.

Ключові слова: військова психологія, тестування інтелекту, “Груповий екзамен А”, “Армія Альфа”.

АННОТАЦИЯ

Осёдло Василий Ильич, Зубовский Дмитрий Сергеевич.
Тестирование интеллекта в армии США в годы Первой мировой войны.

В статье представлен подробный анализ организации и проведения программы тестирования интеллекта в армии Соединенных Штатов Америки в годы Первой мировой войны. Эта программа представляет собой яркий пример конструктивного взаимодействия между военными и психологами и имеет неоспоримое значение для формирования военной психологии как прикладного ответвления психологической науки. Именно в этот период американские военные психологи впервые выполнили важный государственный заказ – осуществили массовый профессионально-психологический отбор в интересах вооруженных сил и таким образом заложили основания использования психологических знаний для решения сложных военных задач. Логико-историческая реконструкция указанного сотрудничества позволила со всем размахом оценить становление и вариации методов и средств, которые использовались в рамках комплексного тестирования интеллекта, оценить личный вклад каждого ученого в общую сокровищницу психодіагностических знаний. Она, кроме этого, указывает на наличие целостной системы разработки, практической апробации и статистической верификации (стандартизации) одной из наиболее значимых психодіагностических методик в истории психологии – шкалы “Армия Альфа”. Эта методика стала прообразом современных тестов интеллекта, а по многим позициям так и осталась непревзойденной и до сегодняшнего дня.

Ключевые слова: военная психология, тестирование интеллекта, “Групповой экзамен А”, “Армия Альфа”.

ANNOTATION

Osioddlo Vasyi, Zubovskiy Dmytro.

Testing the intellect in the US Army during the First World War.

The paper presents a detailed analysis of the organization and conduct of program intelligence testing in the United States Army during the First World War. This program represents the most vivid example of the “symbiotic interaction” between the military and psychologists and has undeniable importance for the formation of the military branches of psychology as applied psychological science. Exactly in this period, the US military psychologists first satisfied the most important state order - mass professional psychological selection in the interests of the armed forces and laid the foundation for the use of psychological knowledge to solve military tasks.

Performed analysis allows to estimate all scale formation and variation of methods and tasks that were used and handled within the program of intelligence testing, to assess the contribution of each individual researcher and a set of knowledge offered by him. In addition, the analysis provides the opportunity to learn the way of development, practical testing, and statistical verification (standardization), one of the most important psychodiagnostic methods in the history of psychology - scale “Army Alpha”. This technique has become the prototype of the modern intelligence tests, and many positions remained unsurpassed today.

Keywords: military psychology, intelligence tests, “Army Alpha”, “Group examination A”

Надійшла до редакції 17.08.2016.